

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 16 травня 2025 року

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 16 травня 2025 року

Том 1

Одеса
2025

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)
Є 24

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 16.05.2025 р.)*

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**

Є 24   **Європейські орієнтири розвитку України: нові виміри у воєнний час** : у 2 т. : матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (Одеса, 16 травня 2025 р.) / за заг. ред. С. В. Ківалова. – Одеса : Фенікс, 2025. – Т. 1. – 772 с.
ISBN 978-617-8430-61-0

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Європейські орієнтири України: нові виміри у воєнний час» містять результати наукових досліджень і практичних напрацювань вчених, фахівців і військовослужбовців, здійснені в умовах повномасштабної війни. У збірнику представлено як теоретичні, так і емпіричні дослідження у галузях філософії, загальної теорії держави і права, історії права, сучасних соціально-політичних процесів, соціології та психології.

Особливу увагу приділено аналізу загроз національній безпеці в конституційному, міжнародному та європейському правовому контекстах, а також питанням трудового, соціального, земельного, аграрного та екологічного права. Окремі розділи присвячено функціонуванню економіки та підприємництва в умовах євроінтеграції.

У збірнику також розглянуто проблематику цифрової трансформації, захисту інформації та кібербезпеки в умовах воєнного часу, методику викладання іноземних мов, перекладознавство, лінгвістику і журналістику. Висвітлено наукові здобутки в адміністративному, фінансовому, морському та митному праві, реформуванні судової системи, діяльності прокуратури, правоохоронних органів та адвокатури. Окремо проаналізовано питання кримінального права, кримінального процесу, кримінології, криміналістики, судової експертизи, медико-психологічного забезпечення правосуддя, а також аспекти цивільного, сімейного, господарського права, інтелектуальної власності та патентного судочинства. Розглянуто також актуальні питання діяльності бібліотек у закладах вищої освіти та фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник адресовано науковцям, викладачам, здобувачам вищої освіти, а також практикам у галузях права, економіки, соціології, політології, психології, філології, журналістики та кібербезпеки.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**

ISBN 978-617-8430-61-0

© НУ «Одеська юридична академія, 2025
© Автори статей, 2025

Кулі-Іванченко Ксенія Костянтинівна РОЗВИТОК ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА ТА ЙОГО ІНСТИТУТІВ ЯК СТРАТЕГІЧНИЙ НАПРЯМОК КОНЦЕПЦІЇ СОЦІАЛЬНОЇ ДЕРЖАВИ.	183
Волкова Дарія Євгенівна КРАЩІ ПРАКТИКИ ЄС ЩОДО ВПРОВАДЖЕННЯ ЛЮДИНОЦЕНТРИСТСЬКОГО ПІДХОДУ В ДІЯЛЬНІСТЬ РЕЛІГІЙНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ	186
Панасюк Віта Миколаївна ЕФЕКТИВНІСТЬ ПРАВОВИХ СТИМУЛІВ ТА ОБМЕЖЕНЬ В ПРОЦЕСІ СТАНОВЛЕННЯ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРАВОПОРЯДКУ	188
Животовська Ірина Юрійівна ЗАКОНОДАВЧЕ РЕГУЛЮВАННЯ МІЖЦЕРКОВНИХ ВІДНОСИН У ВИМІРІ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ	191
Батан Юрій Дмитрович ПРАВО НА НАЦІОНАЛЬНУ БЕЗПЕКУ ЯК КОЛЕКТИВНЕ ПРАВО	195
Ігнатова Анастасія Сергіївна ОБМЕЖЕННЯ ПРАВ НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШИН ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ: КОНСТИТУЦІЙНІ МЕЖІ	199
Козирь Дмитро Валерійович ЛОКАЛЬНА ДЕМОКРАТІЯ В УМОВАХ ВІЙНИ В УКРАЇНІ	203
Матковський Микита Сергійович ПРАВО ДОСТУПУ ДО ІНФОРМАЦІЇ ЯК КОНСТИТУЦІЙНА ГАРАНТІЯ В ДЕМОКРАТИЧНІЙ ДЕРЖАВІ	207
Бугасенко Каріна Вікторівна ДО ПИТАНЬ ЩОДО ТЕОРЕТИЧНОГО ОБҐРУНТУВАННЯ ВИОКРЕМЛЕННЯ ПРАВОВИХ ЦИКЛІВ.	209

СЕКЦІЯ 5. МІЖНАРОДНЕ ПРАВО ТА БЕЗПЕКА, ПРАВА ЛЮДИНИ Й МІЖНАРОДНО-ПРАВОВА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ У ХХІ СТОЛІТТІ

Беҳруз Хашматулла МІЖНАРОДНЕ ПРАВО ПЕРЕД ОБЛИЧЧЯМ СУЧАСНИХ ГЕОПІЛІТИЧНИХ ВИКЛИКІВ.	212
Аракелян Мінас Рамзесович ЕФЕКТИВНІСТЬ МІЖНАРОДНИХ МЕХАНІЗМІВ ЗАХИСТУ ПРАВ БІЖЕНЦІВ В КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ ГЕОПІЛІТИЧНИХ ВИКЛИКІВ.	215
Сурілова Олена Олексіївна СПІЛЬНА ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА ТА ПОЛІТИКА БЕЗПЕКИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ.	217
Акіменко Юлія Юрійівна ДИФЕРЕНЦІЙОВАНА ЕКОНОМІЧНА ІНТЕГРАЦІЯ ЄС ЯК СКЛАДОВА ACQUIS ВНУТРІШНЬОГО РИНКУ ЄС	221
Белогубова Оксана Олександрівна ТОРГОВЕЛЬНА ДИПЛОМАТІЯ ЄС У КОНТЕКСТІ ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ МІЖ УКРАЇНОЮ ТА РОСІЄЮ	223
Грушко Мальвіна Валеріївна, Димов Кирило Борисович ПРОПОРЦІЙНІСТЬ І РОЗРІЗНЕННЯ У ПРАКТИЦІ ВЕДЕННЯ БОЙОВИХ ДІЙ: МІЖНАРОДНО- ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ РОСІЙСЬКИХ АТАК НА ЦИВІЛЬНУ ІНФРАСТРУКТУРУ	225
Дронов Владислав Юрійович РОЛЬ НАЦІОНАЛЬНИХ РЕГУЛЯТОРІВ В СФЕРІ МЕДІА В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВА НА КОМУНІКАЦІЮ: НАЦІОНАЛЬНИЙ ТА МІЖНАРОДНИЙ АСПЕКТ	228
Каненберг-Сандул Оксана Костянтинівна ПОРУШЕННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ЦІЛІСНОСТІ ТА СУВЕРЕНІТЕТУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЗБРОЙНОЇ АГРЕСІЇ	230

Аракелян Мінас Рамзесович

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
проректор з наукової роботи, професор кафедри міжнародного та європейського
права, доктор юридичних наук, професор, Заслужений юрист України*

ЕФЕКТИВНІСТЬ МІЖНАРОДНИХ МЕХАНІЗМІВ ЗАХИСТУ ПРАВ БІЖЕНЦІВ В КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ ГЕОПОЛІТИЧНИХ ВИКЛИКІВ

У сучасному світі міжнародно-правова система забезпечення прав людини є одним з основних інструментів підтримки глобального миру, безпеки та справедливості. Однак в умовах геополітичних криз, що супроводжуються конфліктами, ескалацією насильства та порушеннями основних прав людини, цей механізм стикається з численними викликами. Геополітичні кризи, що виникають внаслідок міжнародних конфліктів, політичних, економічних та соціальних нестабільностей, серйозно впливають на ефективність міжнародно-правового забезпечення прав людини.

Міжнародні механізми захисту прав людини, такі як Організація Об'єднаних Націй, Європейський Союз, Рада Європи та інші міжнародні правозахисні організації та судові інституції, були створені з метою забезпечення та захисту прав людини на національному та міжнародному рівнях. Однак у контексті геополітичних криз виникають питання щодо ефективності цих механізмів, їх здатності адаптуватися до нових умов і надавати реальний захист особам, що опинилися в небезпеці.

Особливу увагу привертають питання прав біженців і внутрішньо переміщених осіб, які стають одними з найбільш вразливих груп у часи збройних конфліктів та геополітичних зрушень. У зв'язку з цим важливо дослідити, як міжнародне право реагує на ці виклики, якими є юридичні та політичні механізми захисту прав людини в умовах глобальних криз, а також яка роль держав і міжнародних організацій у їх забезпеченні.

Міжнародні організації, такі як Організація Об'єднаних Націй (ООН) загалом та Управління Верховного Комісара ООН з прав людини (УВКПЛ) зокрема, займаються наданням допомоги біженцям та захистом їхніх прав. Однак, у період геополітичних криз ці інституції часто стикаються з численними труднощами. Однією з головних проблем є недостатня координація між державами, що може призвести до затримок у наданні допомоги або навіть її відсутності в критичних ситуаціях. Зокрема, Рада Безпеки ООН може бути паралізована внаслідок суперечок між постійними членами щодо прийняття рішень. У таких випадках організації, що займаються захистом прав біженців, можуть не отримати необхідної підтримки з боку міжнародної спільноти, що негативно позначається на ефективності їх функціонування.

Незважаючи на існування міжнародних угод, таких як Конвенція ООН про статус біженців 1951 року [1], національні інтереси держав часто виступають на першому плані під час геополітичних криз. Країни, що переживають внутрішні чи зовнішні конфлікти, можуть обмежувати доступ до своїх кордонів або поси-

лювати вимоги до тих, хто шукає притулок. Це призводить до обмеження прав біженців на притулок, надання допомоги чи переселення в безпечніші країни. Крім того, політичні зміни у певних регіонах можуть мати далекосяжні наслідки для прав біженців. Наприклад, при зміні урядів чи політичних режимів, нові керівники можуть відмовлятися від міжнародних зобов'язань або навіть активно вдаватися до порушень прав біженців, таких як примусова депортація чи відмова у наданні захисту.

У період геополітичних криз, коли багато країн стикаються з економічними труднощами або внутрішніми соціальними проблемами, міжнародна допомога для біженців може зменшуватися. Кризи в багатьох випадках обмежують можливості для міжнародних гуманітарних організацій здійснювати свою діяльність, оскільки фінансові ресурси стають обмеженими, а держави-консультанти та донори зменшують обсяги своєї допомоги. У свою чергу, це створює додаткові виклики для тих країн, які приймають найбільше біженців, оскільки вони змушені покривати витрати на надання притулку та гуманітарну допомогу з власних бюджетів. В умовах економічної нестабільності це може призвести до того, що країни починають ставити інтереси власних громадян на перше місце, що може погіршити ситуацію для біженців.

Залежно від геополітичної ситуації в різних регіонах світу, механізми захисту прав біженців можуть значно відрізнятись. У Європі, наприклад, існує досить розвинена система надання притулку та інтеграції біженців, але в Африці чи Азії країни часто стикаються з серйозними труднощами у забезпеченні базових прав людини для біженців. Це обумовлено економічними, політичними та соціальними обставинами, які обмежують здатність держав і міжнародних організацій ефективно діяти.

Згідно з міжнародними нормами, кожна людина має право на захист від переслідувань, а біженці повинні мати доступ до гуманітарної допомоги та можливість отримати притулок у іншій країні [2]. Однак, у періоди геополітичних криз, такі порушення можуть ставати ще більш поширеними. Біженці можуть стикатися з порушеннями їх прав, включаючи незаконні депортації, відмову у наданні притулку або інші форми дискримінації, що призводить до погіршення їхнього становища. Геополітичні кризи істотно ускладнюють процес забезпечення прав біженців на міжнародному рівні. Незважаючи на існуючі механізми, які передбачають захист прав осіб, що тікають від насильства, війни та переслідувань, реальна ситуація часто виглядає значно складніше. Для забезпечення ефективного захисту біженців необхідно зміцнювати міжнародну співпрацю, враховувати національні інтереси без порушення прав людини та підтримувати економічні ресурси для надання гуманітарної допомоги в умовах криз [3].

Отже, вплив геополітичних криз на ефективність міжнародних механізмів захисту прав біженців є комплексним і багатограним процесом, який демонструє суттєві труднощі у забезпеченні прав осіб, що змушені тікати від насильства та переслідувань. Геополітичні фактори, такі як зміни у внутрішньополітичних ситуаціях держав або міжнародні конфлікти, можуть знижувати рівень ви-

конання міжнародних зобов'язань, що зумовлює погіршення умов для біженців. Крім того, зменшення фінансових ресурсів у країнах, що приймають біженців, обмежує їхні можливості для забезпечення належних умов проживання та інтеграції. Різниця в підходах до захисту прав біженців в різних регіонах світу також додає складності до загальної ситуації.

Підсумовуючи, потрібно зазначити, що для ефективного захисту прав біженців у світі необхідно посилювати міжнародну співпрацю, зберігати та розвивати механізми гуманітарної допомоги, а також не допускати політичних чи економічних змін, які можуть зашкодити правам осіб, що шукають притулок. Тільки в умовах стабільності, координації та взаємної підтримки міжнародних акторів можна забезпечити ефективний захист прав біженців навіть у найскладніших геополітичних умовах.

Список використаних джерел:

1. Конвенція ООН про статус біженців 1951 року. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_011#Text
2. Загальна декларація прав людини 1948 року. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015?find=1&text
3. Деякі питання визнання гуманітарною допомогою товарів в умовах воєнного стану: Постанова Кабінету Міністрів України від 20 вересня 2024 р. № 1092. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1092-2024-п#Text>

Ключові слова: права людини, права біженців, внутрішньо переміщені особи, гуманітарна допомога, Організація Об'єднаних Націй, Рада Безпеки ООН, Європейський Союз, Рада Європи, судові інституції, політична нестабільність, економічні труднощі.

Keywords: human rights, refugee rights, internally displaced persons, humanitarian aid, United Nations, UN Security Council, European Union, Council of Europe, judicial institutions, political instability, economic hardship.

Сурілова Олена Олексіївна

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
професор кафедри міжнародного та європейського права,
доктор юридичних наук, професор*

СПІЛЬНА ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА ТА ПОЛІТИКА БЕЗПЕКИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ

Спільна політика безпеки та оборони (СПБО) дозволяє Союзу відігравати провідну роль у зміцненні міжнародної безпеки, миротворчих операціях та запобіганні конфліктам. Це невід'ємна частина комплексного підходу ЄС до врегулювання кризових ситуацій із використанням цивільних і військових засобів.